

עדיין ישנה: למה הביא אדה"ז ראיות רק על ד' אותיות שם הוי', ולא הביא גם רא' חמישית לנגד קוצו של יו"ד (רצון העליון)?

ג. ויובן זה בהקדם שאלה כללית בדברי אדה"ז כאן:

(א) למאי נפק"מ באגה"ת כאן הקדמה זו ש"באמת אין שום דבר גשמי ורוחני חוצץ לפניו ית" (עם כמה ראיות) - הרי ה' מספיק לומר (בקיצור), "ככה ממש אם יש דבר חוצץ ומפסיק בין גוף האדם לבחי' הבל העליון, כמ"ש בישעי' (כי אם) עוונותיכם היו מבדילים ביניכם לבין אלקיכם"?

(ב) מהו החידוש בכך ש"אין שום דבר גשמי ורוחני חוצץ לפניו ית", עד ש- הוזהר להביא ע"ז (או ה') ראיות - הרי זה מילתא דפשיטא שאינה צריכה לפנים!

ומה גם שבתניא חלק ראשון" כבר ביאר אדה"ז בארוכה דזה ש"אין סוף" נקרא "סובב כל עלמין", "אין הפי' סובב ומקיף מלמעלה בבחי' מקום ח"ו כי לא שייך כלל בחי' מקום ברוחניות", ובהמ"שך הענין שם" מביא זה ש"הארץ הלזו

ב. והנה בפשטות טעמו של אאמור' לפרש שהם ד' ראיות, מפורש בדבריו גופא, דכיון ש"נשמת האדם נמשכה מד' אותיות דשם הוי'", לכן הביא ד' ראיות "לנגד הד' אותיות דשם הוי'".

אבל אין זה מספיק, שהרי מפורש באגה"ת לעיל (פ"ד¹⁴) שיש דרגא חמי- שית בשם הוי' - "הקוצ שעל הוי"ד (ה)רומז לבחי' רצון העליון ב"ה שלמע- לה מעלה ממדרגת בחי' חכמה עילאה"¹⁵ (וכן בנפש האדם ישנו "קוצו של יו"ד", כמבואר בכ"מ¹⁶ שזהו ענין המסירת נפש שלמעלה מן החכמה וטעם ודעת), וא"כ יש מקום לפרש שיש כאן ה' ראיות לנגד ד' אותיות שם הוי' וקוצו של יו"ד¹⁷?

וגם את"ל שהלשונות בהראיות שה- ביא אדה"ז מתאימות ומכוונות רק לד' אותיות שם הוי' (כפי שאאמור' מפרש בהערות ע"ד הקבלה)¹⁸ - עיקר השאלה

(14) צד, ב.

(15) וכחמשך דברי אדה"ז כאן גופא בטעם שעונות מבדילים, "לפי שהם נגד רצון העליון ב"ה . . שהוא מקור השפעת שם הוי' ונרמז בקוצו של יו"ד".

(16) לקו"ת תצא (לח, ג, לט, כ"ג). ובכ"מ.

ואע"פ שלעיל בפ"ד לא פי' ענינו של קוצו של יו"ד בנפש האדם - ראה לעיל ע' 65 הערה 48 (ובשו"ג שם) שנרמז בלשון אדה"ז ספ"ד. והרי גם כאן המדובר כרמז בלבד. ולקמן פ"ח משמע, ד' ענין התשובה שייך לקוצו של יו"ד. וראה בארוכה לקמן ע' 144 ואילך.

(17) וכמשנ"ת בפרטיות בהתעודות (דש"פ נצ" בים תשכ"ט), התאמת הלשונות בה' הראיות לה' דרגות דקוצש"י וד' אותיות הוי'. ע"ש.

(18) וגם מלשון אדה"ז כאן גופא יש לדייק ש"בשמים ממעל גו" הוא פרט בהרא' (מתקו"ז) "לית אתר פנוי מיני", דאל"כ הול"ל "ובשמים מעל גו" (כמו בהשאר שיש וא"ו המוסיף).

(19) והדיוק עוד יותר - כי באגה"ת מהד"ק (בהוצאת קה"ת תשמ"ב - ע' תקי) אכן "ליחא הק' דמה זו, והיא הוספת אדה"ז במהד"כ. ולהעיר שרק אז נעשה חלק שלישי דס' התניא (ראה לקמן ב' פנים).

(20) וגם לפי ביאור אאמור', שד' הראיות הן לנגד ד' אותיות שם הוי' - הרי הא גופא צריך ביאור, מהו ההכרח להביא רא' לנגד כל א' מהד' אותיות דשם הוי'?

(21) פמ"ח (סז, סע"ב).

(22) שם סח, א.

שיהי' דבר „חוצץ לפניו ית"י, ובא וקמ"ל שאין הדבר כן, ומביא כמה ראיות מפסוקים ומאמרי רז"ל.

ויובן זה בהקדם ביאור גדר ה"חציצה" בהלכה, שמזה יובן גם לענין „חציצה" בפנימיות הענינים („אין שום דבר גשמי ורוחני חוצץ לפניו ית"י):

בענין טבילה במקוה – יש ב' דינים²⁸: א) צ"ל „טבילת כל הגוף במקוה . . שאם טבל כולו חוץ מראש אצבע הקטנה עדיין הוא בטומאתו"²⁹ (מן התורה³⁰). ב) „לא יהי' דבר חוצץ בינם ובין המים"³¹, ובזה, „דבר תורה אם . . אינו מקפיד עליו [על דבר החוצץ] . . אינו חוצץ ואע"פ שחופה את רובו"³².

והם גדרים שונים: הדין ד„טבל כולו" הוא במעשה הטבילה של האדם, שהאדם צריך לטבול את „כל גופו . . בבת אחת"³², וכאשר (אפילו) „ראש אצבע הקטנה"³³ חוץ למים, אין כאן מעשה טבילה: משא"כ החסרון דחציצה אינו במעשה ה"טבילה (כי מעשה הטבילה הוא בשלימותו), אלא הו"ע צדדי, שיש דבר שחוץ ממנו החוצץ בינו לבין המים, וכיון ש-

הגשמי . . מלא כל הארץ כבודו, והיינו אור א"ס ב"ה כמ"ש: הלא את השמים ואת הארץ אני מלא נאם ה'":

וכן נתניא ח"ב³⁴ האריך לבאר „שהיה מהותו ועצמותו יתברך הנקרא בשם אין סוף ברוך הוא מלא את כל הארץ ממש בזמן ומקום, כי בשמים ממעל ובארץ ולד' סטרין הכל מלא מאור א"ס כ"ה בשוה ממש, כי כך הוא בארץ מתחת כמו בשמים ממעל ממש", ובהמשך הענין³⁵ שולל דעת האומרים שה"צמצום כפשוטו", כי אין לומר „שהקב"ה סילק עצמו ומהותו ח"ו מעוה"ז . . שא"א כלל לומר ענין הצמצום כפשוטו שהוא ממקרי הגוף על הקב"ה הנבדל מהם ריבוא רבבות הבדלות עד אין קץ" (ומביא שם³⁶ מאמר התיקונים: „לית אתר פנוי מינ' לא בעי' ילאין ולא בתתאין", וכן המאמר „איהו ממלא כל עלמין כו'") –

ולאחרי כן, למה הוצרך אדה"ז לכ' טוב באגה"ת (תניא חלק שלישי), ובסגנון דחידושי³⁷: „אין שום דבר גשמי ורוחני חוצץ לפניו ית"י" – ולהביא ע"ז ד' (או ה') ראיות!

ד. ולכן נראה לומר, דמ"ש אדה"ז באגה"ת כאן ש„אין שום דבר גשמי ורוחני חוצץ לפניו ית"י", יש חידוש בזה לגבי המבואר קודם שהקב"ה „נמצא" ב' כל מקום, היינו, שיש קס"ד לומר דהגם שהקב"ה „נמצא" בכל מקום, מ"מ אפשר

(27) ולהעיר מהדין (שור'ע אדה"ז או"ת סנה"סכ"ב, ממג"א שם סקט"י), דאע"פ דכל השומע קולו של האומר קדיש או קדושה אפילו כמה בתים מפסיקים ביניהם יכול לענות עמהם, „מפני שאפ"י לו מחיצה של ברזל אינה מפסקת בין ישראל לאביהם שבשמים . . מ"מ צריך שלא יהי' מפסיק טינוף או ע"ז". וראה לקמן הערה 41.

(28) כהבא לקמן ראה שו"ת הצ"צ יו"ד סקנ"ח אות א. שיו"ר טהרה ליו"ד ר"ס קצח.

(29) רמב"ם הל' מקראות פ"א ה"ב.

(30) ראה צ"צ ושו"ר טהרה שם.

(31) רמב"ם שם ה"ב.

(32) רמב"ם שם ה"ו.

(33) או שעה אחת (רמב"ם שם).

(23) פ"ז (פב, ריש ע"ב).

(24) שם פג, סע"א ואילך.

(25) שם פג, ב.

(26) ובפרט, שגם להסוכרים דצמצום כפשוטו, אינו מפני שס"ל שיש בכח איהו דבר למנוע ח"ו אותו, אלא רק מפני שרצה לצמצם עצמו, והוא רק מצד כחו ית' הכל יכול, כמשנ"ת במ"א באורך.

קום³⁵, מ"מ, אי אפשר לומר על כל נברא שהוא „חלק משם הוי' ב"ה" חיו, כי זה שהקב"ה נמצא בכל מקום הוא מצד גדלותו ית' (שהוא ית' אין לו סוף), אבל אינו שייך למציאות הנברא (שבו הוא נמצא)³⁶; משא"כ בישראל נאמר „כי חלק הוי' עמו“, דזה שהם „חלק משם הוי' ב"ה" מתייחס למציאותם.

ולכן הוזקק אדה"ז להוסיף כאן הקדמה זו „אך באמת אין שום דבר גשמי ורוחני חוצץ לפניו ית'", כי יש מקום לומר, שכיון שהנשמה ירדה (כמבואר בתניא³⁷) „ממדרגה למדרגה על ידי השתלשלות העולמות“, ועד שיש לה שייכות גם לגשמיות (דאל"כ לא היתה יכולה להתלבש בגוף גשמי), הרי נמצא, שישנם „דברים“ (בין גוף האדם לבחי' הכל העליון) שהנשמה מתלבשת בהם בירידתה ממדרגה למדרגה מעולם לעולם, עד לעולם הזה הגשמי, שהם אינם „חלק משם הוי' ב"ה" – ואיך אפשר שהוי' עצמו „יגיע“ (ע"י דבר זה שאינו „חלק משם הוי' ב"ה“) אל מציאות הנשמה כפי שהיא מלובשת בגוף?

ובזה קמ"ל אדה"ז, ש„אין שום דבר גשמי ורוחני חוצץ לפניו ית'", דלגבי שם הוי', „אין שום דבר גשמי ורוחני [אף] שהדבר אינו „חלק משם הוי' ב"ה“ [חוצץ לפניו ית', ולכן אין שום דבר] יכול

העדר ביאתו במים הוא (לא מצד מעשה הטבילה שלו, אלא) מצד הדבר החוצץ, לכן ה"ז תלוי בחשיבות הדבר, דאם רק חופה את מיעוט הגוף או שאינו מקפיד עליו, (דבר תורה) עלתה לו טבילה, כיון שאין בכוחו של דבר זה (שאינו לו חשיבות) לחצוץ בפני מי המקוה.

ועפ"ז יש לומר, שהחילוק בין ה-מבואר לעיל בח"א וח"ב (שהקב"ה נמצא בכל מקום), להמבואר באגה"ת כאן ש-„אין שום דבר... חוצץ לפניו ית' – הוא ע"ד החילוק בין הגדרים הנ"ל בדין טבילה, כדלקמן.

ה. ביאור הענין:

החילוק העיקרי בין המבואר לעיל (בח"א וח"ב) להמבואר באגה"ת כאן הוא: זה שהקב"ה נמצא בכל מקום (המבואר לעיל בח"א וח"ב) הוא ענין השווה בכל הנבראים כולם, דהוא ית' נקרא „אין סוף ברוך הוא“ דכשמו כן הוא, שאין שום הגבלה אצלו ית', ובמילא אין מקום שחוצץ ממנו;

אבל באגה"ת כאן בא אדה"ז לבאר הענין ד„חלק הוי' עמו“³⁸, שבנ"י הם „חלק משם הוי' ב"ה“³⁹, כיון ש„ויפח באפיו נשמת חיים ומאן דנפח מתוכו נפח וכו'“⁴⁰, שזהו ענין ומעלה במציאותם של ישראל, שבהם גופא ישנו „שם הוי'“ (וכמו שנת' לעיל בפ"ד⁴¹ שיש ד' אותיות שם הוי' בנשמת האדם).

וענין זה הוא רק בישראל, ולא בשאר נבראים, דאף שהקב"ה נמצא בכל מ-

(38) ושורש התהוות כל הנבראים הוא משם הוי', שפירושו מל' מהוה (תניא ח"ב פ"ד – עט, רע"א).

(39) וכן זה ששורש התהוות כל הנבראים הוא משם הוי' (כבהערה הקודמת) – ה"ז ע"י התלבשות בשם אלקים. וראה אגה"ת לעיל פ"ד (צד, א).

(40) ח"א פ"ב.

(41) ורק עונות „מבדילים ביניכם לבין אלקיכם... לפי שהם נגד רצון העליון ב"ה... מקור

(34) פ"ד ואילך.

(35) ל' הכתוב – האינו לב, ט.

(36) פ"ד (צג, סע"ב).

(37) צה, א.

ענין גדלותו של הקב"ה, שאין לו סוף, שלכן הוא נמצא בכל מקום. וכמו אור המאיר, דככל שהאור גדול יותר, מתפשט למרחוק יותר, כך עד"מ הקב"ה הנקרא בשם אין סוף ברוך הוא, אין סוף להתפשטותו ונמצא בכל מקום [ע"ד דין הא' הנ"ל, שמעשה הטבילה מצד האדם צ"ל בשלימות, כל גופו בבת אחת] – וענין זה אינו זקוק לכמה ראיות כו':

משא"כ באגה"ת כאן מחדש עוד ענין, דגם כשאור הוי' נמשך דרך איזה דבר (שדבר זה אינו "חלק משם הוי' ב"ה"), אין שום דבר גשמי ורוחני חוצץ לפניו ית", שגם אז "מגיע" ומאיר שם האור דהוי' עצמו.

ולכן הביא ע"ד ד' ראיות, שהן (כפי' רש"י אגה"ת) "לנגד הד' אותיות דשם הוי'" – כי החידוש בהכלל ד"אין שום דבר . . . חוצץ לפניו ית" אינו בשייכות ל"עצמותו ומהותו ית' הנקרא בשם אין סוף ברוך הוא", סובב כל עלמין ("שאינו נתפס כלל תוך העולמות"), ונמצא בכל מקום בשווה – אלא בנוגע לשם הוי', דאע"פ שיש בו ד' אותיות, שכל אות היא צורה אחרת (המורה על "ציור" ההמ"שכה⁴⁵, וכמבואר באגה"ת לעיל פ"ד⁴⁶,

לחצות בפני (שורש) נשמת האדם שהיא "חלק משם הוי' ב"ה", והעילוי ד"ויפח" נמשך להנשמה גם כפי שהיא מלוכשת בגוף⁴².

כלומר: גם כפי שהנשמה היא בציור של "נברא", וד' "אותיות" הנשמה (שהם כוחות) – שכלה מדות' ולבושי' (כמ"ש אדה"ז לעיל בפ"ד) הם בהתלבשות בגוף גשמי, הרי מהותם היא – ד' אותיות דשם הוי'⁴³.

ו. ע"פ הנ"ל מוכן גם הטעם שדוקא כאן, בענין "אין שום דבר . . . חוצץ לפניו ית'", מביא אדה"ז ד' ראיות – משא"כ בחלק ראשון וחלק שני, שלא האריך בהבאת ראיות:

לעיל בחלק ראשון ושני שם, קאי ב-

השפעת שם הוי'" (אגה"ת כאן). וע"פ המבואר בפנים מובן, שהכוונה בזה, לא רק שאין הקב"ה שורה בדבר שנגד רצונו ית' ולהעיר שבאגה"ת מהד"ק שם מביא ע"ז הכתוב (חבקוק א. יג), "טהור עינים מראות ברע", אלא לפי שהענין מבידל וחוצץ שלא תומשך השפעת שם הוי' (לכללות) האדם. וכלשון אגה"ת כאן (בסיום ההערה) "שעונות . . . אין מניחים שיומשך מד' אותיות דשם הוי' לנשמת האדם".

[וע"ד הדין הנ"ל הערה 27 לענין עניית אמן כשיש טינוף או ע"ז מפסיק, שאין שייך לומר כאן שזהו חסרון באדם המתפלל, שעושה משהו נגד רצונו ית' (שהרי האדם נמצא במקום שמותר לו להתפלל), אלא שהדבר המטונף נמצא בין מקום המניין לביתו, והדבר חוצץ בינו לבין המנין המתפלל כו'].

(42) ראה גם לעיל ע' 69.

(43) ולדוגמא – השגת אלקות דהנשמה, דאף שהיא השגה של נברא, ועד שנעשה בה הגבלה של גשם מצד ההתלבשות במוח הגשמי – מ"מ, מהות השגת אלקות דהנשמה היא, "הא' ראשונה" (כב' אגה"ת ספ"ד). וראה לעיל ע' 62 (ס"ו).

(44) ל' התניא ח"ב פ"ז שם (פג, ב) לענין שהצמצום אינו כפשוטו, וממשיך, "וזהו ג"כ ענין סוכ"ע", שמוה מובן, שאין זה שייך להעולמות עצמם, כ"א זהו רק מצד הבל"ג שלו, שאין הצמצום מעלים לגביו. משא"כ באגה"ת ש"אין שום דבר . . . חוצץ לפניו ית'", היינו בהאור פנימי כו'. ואכ"מ.

(45) ראה תניא ח"ב פ"ב בהגה"ה.

וכמודגש גם בחילוקי הלשונות בהד' ראיות, בהתאם להאות המקבילה של השם, כמבואר בה' ערת אגה"ת (אם נאמר בה רק "שמים", או "שמים וארץ", ועוד).

(46) צד, כ. וע"ש השייכות לצורת האותיות.

ראיות, ולא ה' (גם לנגד קוצו של יו"ד) – כי „קוצו של יו"ד" הוא גילוי אור אלקי כפי שהוא למעלה מ„ציר" (אף לא „נקו" דה לבד", כהיו"ד), ובעבודה הו"ע המסירת נפש שלמעלה מטעם ודעת, וכיון שמדריגה זו אינה נתפסת ב„ציר", הי"ז ע"ד „סובב כל עלמין", שלגבי אין צריכים לשלול ש„אין שום דבר . . חוצץ לפניו ית" (כנ"ל).

(משיחות ש"פ נצבים תשכ"ט,

ש"פ וישב תשל"א)

איך היו"ד ספירות נכללות ונרמזות בד' אותיות דשם הוי"ו, מ"מ, אין שום דבר חוצץ לפניו ית', ובמילא אין הגבלה בהתפשטותו ית' גם כפי שנמשכת על ידי ד' אותיות שם הוי"ו.

[והטעם ש„אין שום דבר . . חוצץ לפניו ית" הוא ע"ד הדין הנ"ל בחציצה בטבילה, דכיון שאין להדבר החוצץ חשיבות (אם מצד מיעוטו או מפני שאינו מקפיד עליו), אין בכוחו לחצוץ בפניו מי המקוה.

וכן הוא ברוחניות, שהטעם שאין שום דבר חוצץ בפני שם הוי"ו הוא לפי שלגבי שם הוי"ו, כל הנבראים (אף שאינם „חלק משם הוי"ו ב"ה") בטלים אצלו ית', וכמ"שנ"ת בארוכה כתניא חלק שני⁴⁷, דמצד שם הוי"ו, אף „דשם הוי"ו פירושו שמהוה את הכל"⁴⁸, הרי ההתהוות דשם הוי"ו היא באופן שהנבראים הם בטלים במקורם (כמו אור השמש כשהוא עדיין במקורו בגוף השמש), שכל מציאותם היא רק מקורם – וכיון שאין הם „מציאות", אין בכחם „לחצוץ" ולמנוע ההתפשטות דשם הוי"ו, „אין שום דבר . . חוצץ לפניו ית"'].

ועפ"ז מבואר גם הטעם שהביא רק ד'

(49) ויש לומר, שבפרטיות יותר, הרא"מ מ"לית אתר פנוי מיני" בשמים ממעל ועל הארץ מתחת גו", היא (לא רק לנגד ז"א, אלא) גם לנגד דעת, „קיום המדות וחיותן" (תניא ספ"ג).

ועפ"ז נכלל בזה גם הענין דקוצו של יו"ד (שבנפש) – כידוע דדעת עולה עד הכתר – אלא שזהו כפי שפנימיות הנפש נמשכת ב„ציר" (פנימיות המדות).

וזהו גם הטעם שנרמז בלשון „לית אתר פנוי מיני", המורה על ביטול גדול ביותר, שמלכתחילה אין כאן „אתר" בלעדיו ית' [דבשאר הראיות נאמר רק „מלא", „ממלא" – אבל לא מודגש שאין מציאות לשמים וארץ בלעדיו], דכיון שכאן המדות בר בהמשכת הכתר (שלמעלה מ„ציר") בהשתלשלות, צ"ל הביטול (שבגללו אין ה„ציר" דהשתלשלות „חוצץ לפניו") בעומק יותר, „לית אתר פנוי מיני".

(47) ראה שם פ"ג ד.

(48) שם פ"ד (עט, רע"א).

אגרת התשובה ה

ב' הלשונות (בריש פ"ז) „דרך האמת וה' ישר לבחי' תשובה תתאה היא תתאה“, וז"ל:

„אמת הוא תפארת, מדתו של יעקב, מדת הרחמים, והישר הוא יסוד . . והם הם הראשים דמלכות . . מתפארת נמשכו חסידים לבתר מלכות, ומיסוד נמשכו גבורות לדעת דמלכות . . זהו שאמת והישר . . הם דרך לבחי' תשובה תתאה היא תתאה בחי' מלכות, שהם משיבים ומחזירים אותה למקומה“.

ואח"כ מבאר „והיינו הב' דברים ש' אמר לקמן לעורר רחמים העליונים כו', רחמים הוא תפארת בחי' אמת (ועיין ל' קמן באגה"ק פ"ו, ע"ש) . . ולבטש ולהכ' נייע כו' שזהו בחי' גבורות זבחי אלקים כו' הוא בחי' ישר, יסוד, בחי' גבורות“.

והנה כבר נת' כמ"פ, שבכמה מקומות נראה שבערות אלו כוונת אאמור' היא לא רק לבאר את דיוקי הלשונות בספר התניא, אלא גם לרמז ביאור בתוכן ה' כללי של הפרק (הענין).

וכן יש לומר בעניננו, שביאור אאמור' הנ"ל, שב' הדברים ד„אמת“ ו„ישר“ [ה' מכוונים ל„ב' דברים . . לעורר רחמים . . ולבטש ולהכניע“] הם כנגד ב' הספירות דתפארת ויסוד („הראשים דמלכות“), והם משיבים ומחזירים „היא תתאה (מלכות) למקומה – מבארים כללות תוכן הפרק ע"ד ב' הדברים ד„לעורר רחמים . . ולבטש ולהכניע כו“.

ב. דהנה לכאורה נראה, דמ"ש ב' רפ"ז „דרך האמת והישר לבחי' תשובה תתאה היא תתאה הנ"ל הם ב' דברים

א. באגרת התשובה (פרקים ד"ו) מא' ריד אדמור' הזקן „בביאורי מלת תשובה ע"ד הסוד – תשוב ה', היא תתאה [דשם הוי'] תשובה תתאה, היא עילאה תשובה עילאה“, ד„היא תתאה“ היא מקור הנפש האלקית, וע"י עיונות „נכרתי ונפסק ח' בל ההמשכה . . מה"א תתאה“ נשמת האדם, וכן גורם ל„גלות השכינה“, כי ע"י מעשיו הרעים כו' הוא ממשיך ומו' ריד השפעת ה"א תתאה [שרש נשמת ה' אדם ומקורה] עד תוך היכלות הסטרא אחרא' – „וכשהאדם עושה תשובה נכו' נה אזי מסלק מהם ההשפעה שהמשיך במעשיו ומחשבותיו, כי בתשובתו מחזיר השפעת השכינה למקומה, וזהו תשוב ה"א תתאה מבחי' גלות כו“.

ואח"כ ממשיך בריש פ"ז: „ואולם דרך האמת והישר לבחי' תשובה תתאה היא תתאה הנ"ל הם ב' דברים דרך כלל, הא' הוא לעורר רחמים העליונים . . על נש' מתו . . שנפלה . . לבירא עמיקתא הן היכלות הטומאה והסט"א, ועל מקורה . . לעורר רחמים על השפעת שם הוי' ב"ה שנשתלשלה וירדה תוך היכלות הסט"א . . והב' לבטש ולהכניע הקליפה וסט"א . . ע"י לב נשבר ונדכה . . זבחי אלקים רוח נשברה כו“.

ובהערות אאמור' על אגה"ת מבאר

(1) פ"ד (צג, ב).

(2) רפ"ה.

(3) פ"ה (צה, ב).

(4) פ"י (צו, א-ב).

(5) שם בסוף הפרק.

(6) לקוטי לוי יצחק לתניא – ע' לא.

נוספים - „לעורר רחמים כו' לבטש ולהכניע הקליפה כו'?"

וגם: מדוע בפ"ח, כשמבאר איך מפ- סיקים יניקת החיצונים ופועלים ש"תשובה ה"א תתאה למקומה", לא הזכיר כלל הדבר הב' שבפ"ז (ע"ד ביטוש והכנעה), אלא רק הדבר הא' (התעוררות רחמים על בחי' אלקות שבנפשו ושלמעלה)?

ולכן מסתבר לומר, שכוונת אדה"ז במ"ש „ואולם דרך האמת והישר לבחי' תשובה תתאה ה"א תתאה הנ"ל" היא (בעיקר) לעבודת התשובה דהאדם¹⁰, שב' הדברים המבוארים בהפרק (לעורר רח- מים כו' והביטוש וההכנעה) הם הפועלים שהתשובה תתאה דהאדם תהי' באמת וב- אופן ישר (ואזי היא „תשובה נכונה" שעל ידה „מחזיר השפעת השכינה למקומה").

[אלא שבפ"ח מוסיף עוד ענין, שע"י שוקבע „בלבו באמת גודל הרחמנות על בחי' אלקות שבנפשו כו'", נעשה ענין נוסף, שרחמי האדם מעוררים „רחמים העליונים מ"ג מדות הרחמים . . (המנ- קים כל הפגמים)].

וצריך ביאור: מהו הקשר בין שני דברים אלה לתוכן ענין התשובה, „לשוב אל ה' ככל לבו ובכל נפשו", „באמת ובלב שלם" - שלכן רק הם הדרך האמת והישר לבחי' תשובה תתאה?

וענין זה יובן ע"פ הערת אאמ"ר, שב' דברים אלה [שכנגד „תפארת" ו„יסוד", „הראשים דמלכות"] „הם משיבים ומחזי- רים אותה (ה"א תתאה) למקומה", כדל- קמן.

כו", היינו, שהטעם שהאדם צריך „לעו- רר רחמים העליונים . . על נשמתו", וכן „לבטש ולהכניע הקליפה . . ע"י לב נש- בר ונדכה כו'", הוא כדי לתקן הענין ד„גלות השכינה" שנגרם ע"י החטאים, וכפי שממשיך בפרק ח', ש„אחרי העמקת הדעת בכל הנ"ל . . תקבע בלבו באמת גודל הרחמנות על בחי' אלקות שבנפשו ושלמעלה כנ", ובזה יעורר רחמים ה- עליונים מ"ג מדה"ר . . (המנקים כל הפגמים . . ושוב אינ' יניקה להחיצונים והסט"א מהשפעת ה"א תתאה . . ובזה תשוב ה"א תתאה למקומה".

אבל דוחק לפרש כן, כי לפ"ז נמצא, שכל האריכות בפרק זה אודות שני דב- רים אלה (לעורר רחמים ולבטש ולהכניע כו') אינה ענין לעבודת התשובה עצמה (לשוב אל ה' בכל לבו¹¹), אלא הוא ענין בפ"ע - לתקן את „גלות השכינה" הנג- רמת ע"י עוונותיו¹².

ועוד זאת: בסוף פ"ז כבר כתב אדה"ז (כנ"ל) „וכשהאדם עושה תשובה נכונה אזי מסלק מהם ההשפעה כו' כי בתשור- בחו מחזיר השפעת השכינה למקומה", הרי מפורש שע"י התשובה עצמה „מח- זיר השפעת השכינה למקומה"¹³, ואיך מתאים זה עם המשך הענין, שאין „תשור- בה נכונה" מספיקה להחזיר השפעת ה- שכינה למקומה, אלא צריכים עוד דברים

(7) צח, א.

(8) אגה"ת פ"א (צא, א).

(9) ואינו דומה להאריכות לעיל פ"ב ע"ד תעניות וצדקה, שהרי עכ"פ הם פועלים „גמר הב- פרה", משא"כ ענין התעוררות רחמים על נפשו, שהוא רק ענין צדדי וגרם (שמעוררים י"ג מדות הרחמים), ולא שהוא הדבר הפועל תיקון הפגמים והחזרת ה"א תתאה למקומה.

(10) ראה גם לקו"ת בלק עג, ג.

(10) ראה גם לקמן פ"י (צט, ב). ד"ה דרשו תרצ"א (סה"מ קונטרסים ח"א קלה, ב).

(11) אגה"ת רפ"ד. וראה לקמן הערה 23.